

Hermann Philipps, cifal
Beethovenallee 61
D-53173 Bonn - Bad Godesberg
Deutschland / Deutän

YELOD 28id NÜM: 03 MÄZUL 2018 PADS: 17 – 24

O Volapükaflens valöpo!

Posä ek elärnon mekavapüki seimik, suno bo steifülon ad tradutön konädis e konotilis se lomänapük okik ini mekavapük ot. Atos vo gudon e veräton. Ab pö atos binoy in riskäd, efe ad spetön tu mödikosi de mekavapük. ‚**Otto Jespersen**': pükavan famik Danänik, kel ädatikom eli Novial, äpenom sökölosi:

> *"The all-important rule in dealing with an interlanguage must always be not to translate word for word from one's native language, but to render the thought itself in its simplest form. This of course requires some mental discipline and amounts to saying that a constructed language cannot be expected to fulfil all the functions and uses to which a national language can be put. It must necessarily remain an intellectual language, a language for the brain, not for the heart; …. There will always be something dry and prosaic about it, …."* (‚An International Language', 1928.)
>
> „Nom mu veütikün pö geb mekavapüka ai muton binön, das no tradutoy vödiko se lomapük oka, ab das notodoy tikodi it ön fom balugikün. Atos klülo flagon aniki tütedi tikälik, ed atos i sinifon, das no daloy spetön de mekavapük, das kanon-la duinön valikis dunodis e gebis natapüka. Nevitoviko mekavapük ai blebon pük täläktik, kluo pük pro brein, no pro ladäl; … ai bos dinöfälik e nepoedik bo binon pö at, …"

Kludo leigo sötoy vitön notodotis vemo metaforikis, ven tradutoy bosi ini Volapük, ed ai küpäloyös ad pükalöns. I spikets kanons binön säkädiks. Ekö! as sams cogik vätäloyös sökölosi se fredadramat in gased at.

El Isaías sagom rigiko me Portugänapük:
‚… e mais vale um pássaro na mão do que dois a voar'
[≈ e plu völadon böd bal in nam ka tels in lut].

In tradutod di ‚Esperanto' – keli kadäman obsik: ‚**Igor Wasilewski**' ägebom pö tradut – loegoy omi sagön:
‚… kaj pli valoras tuj ovo, ol poste bovo — bi atos rimon —
[= e plu völadon anu nög, ka poso bub].

E somo itradutom ati kadäman obsik, ab nu spiket at no plu rimon.

Ob kluo ebuükob ad gebön tradutodi spiketa baiädik Deutänik, kel – leigäsä spiket Portugänik – tefon bödis:
‚Lieber den Spatz in der Hand als die Taube auf dem Dach'
[≈ e plu völadon spär in nam ka pijun su nuf.]

Valanes vipom jöniki florüpi sunik: Hermann Philipps

III:18:2018

Bela kuprinik Jisiör (2).

fa hiel Pavel Bazhov, petradutöl fa hiel Daniil Morozov.

Jilepul smilof. „No dästepolöd!” spikof, „dünädanefi obik, o ‚Stepan Petrovich’! Binol so gretik ä vetik, ed ons lä ob binons smaliks.” Leigüpo äflapof palmis okik ta od, e sunädo lasärils äjutedons valaflanio, ed äbemoükons vegi.

Ekö! hilepul ekömom nilikumo, estopom, e dönu äflapof palmis okik ta od, e sagof ön mod büik, efe smilölo:

„Nu dalol stepön neseimio. If odästepol dünani obik, tän mifät ojenon.”

Elogedom foi futs oka, ed us glun evedon nelogamovik. Ibä lasärils valik ekoboyumükons okis pö plad ot, klu äsva glun levielik äpubon-la dis futs. El Stepan lülogom — patärö! — at ga binon kuprinamün! Valasotik e legudiko pegleinöl. Otöpo i dabinons mikatil, e dobanoboins, e bledüls difik, kels sümons ad malagit.

„Nu edasevol-li obi? o ‚Stepanushko’!” jimalagitan säkof, ed of it bleibof smilön lelaodiko. Poso — pos brefüp — spikof:

„No dredolöd! No odunob ole badikosi.”

Badoced esüikon pö hilepul, das jilepul kofof omi e nog sagof vödis somik. Vemo eskanom tefü atos, igo evokädom:

„Töbo kanob-la bedredön eki, üfo vobob in bel!”

„Benö!” jimalagitan gespikof. „Neodob ebo utani, kel bedredon neki. Odelo, büä umutoy doniogolön ini bel, us meinacif olsik okomon, ed ospikolöd ome — dalilolöd! — vödis sököl, kelis no oglömolöd pö jen alseimik: „Ma vöds ofa, Jisiör bela kuprinik äbüedof oli: kapar mismelik < mogolön de meinäd di ‚Krasnogorka’. Üf obleibol breikön häti ferinik obik et, tän odoniomufükob kuprini löliko tö ‚Gumjoshki’, sodas ön mod nonik ufägoy ad jafidön oni.”

Äsagof atosi, ed äfäiknibof logis okik.

„Esuemol-li? o ‚Stepanushko’! Spikol-li, das vobol in bel e bedredol neki? Tän osagolöd cife, äsä ebüdob ole, e nu gololöd, ab etane, kel binom ko ol, leno okonolöd bosi! Ibä lölöfiko efegebom sauni oka demü vob, e sekü kod nonik sötoy netakedükön omi e koedön kompenön oki pö bligäd at. Igo ebüedob lasüralanani* yufön bosilo omi.”

Poso dönu äflapof palmis okik ta od, e lasärils valik ämorönons. Ed of it i älöjutedof su futs, äglepof len klif, älöpiobunof, e leigo äzirönof äs lasäril su klif. Pla nams e lögs pö of kluvs grünik ädavedons, göb äseglofon, ve virebem jü zänod ona blägastrip äbinon, ab kap äbinon menik.

* *jibelalanan lasürik in pöpakonäds Lurala.*

→

III:19:2018

Posä ilürönof lü sömit, äpödiologof ed äsagof:

„No oglömolöd! o ‚Stepanushko'! vio esagob. Sevabo el „ebüedof oli: kapar mismelik < mogolön de el Krasnogorka". If odunol ma vil oba, tän omatikob ko ol!"

Hilepul igo äspukom sekü vut:

„Bö! Jimiotälan kiof! Leno omatikob-la ko lasäril!"

Loegof spukön omi, e smilof lelaodiko.

„Benö!" vokädof, „latikumo ospikobs dö atos. Ba votiko osludikol-li?"

E sunädo äjutedof poi belil, sodas te göb grünik nepuböl nog älogädon.

Hilepul eblibom soaliko. Binos stilik in meinäd. Te palilos, das po kumil müna votikan snorom nevemo. Ägalükom omi. Älükömoms lü yebifodöps oksik, ädalogoms yebi, soaro nog ägekömoms lomio, ed el Stepan äbetikom dini bal: lio öbitom-li? Ad spikön cife vödis somik binosöv din fefik, zuo dido äbinom mismelik, bi — äsagoy — purid seimik ädabinon in ninäms omik. No ad spikön i binos dredabik. Of ga binof Jisiör. Kanof ceinön müni alseimik ad stoin nenvöladik. Nek pö jenet somik kanonöv duinön vobodis pebligädöl. E binosöv nog badikum ad klülädön binön pleidülan lo jilepul. Jemod kion!

Äletikom, äletikom, ed ävedom künik:

„So obinosös! Odunob, äsä ebüdof."

Ün del fovik gödo, ven menamödot äkobikon len ginöm donükamacina, meinacif älükömom. Valans dido deükons hätis, seilons, ed el Stepan nilikom e spikom:

„Äsoaro älogob Jisiöri bela kuprinik, ed äbüdof ad sagön ole. Ebüedof oli: kapar mismelik < mogolön de el Krasnogorka. If odämükol häti ferinik at pö of, tän odoniomufükof kuprini löliko tö el Gumjoshki usio, de top kelik nek ofägon-la jafidön."

Lä cif igo cügabalib emufikon sekü vut.

„Liö! Binol-li brietik, ud elienetikol-li? Jisiör kifik-li? Kime sagol-li vödis somik? Ga opuridükob oli in bel!"

„Dunolöd, äsä vilol!", el Stepan spikom. „Atosi ebüdof obe."

„Pobatomöd!" cif vokädom, „poso podoniodugomöd ini bel e pojänädomöd in meinavoböp! Dat no oludeadom, onulüdoy omi me vaenabüli pro dogs ed oflagoyöd de om baldelavobodis nen däläl! If udobikom igo te bosilo, tän obatoyöd omi nenmiseriko!"

Dido sunädo äbatoy hilepuli ed äjedoy ini bel. Meinädagalan — i kanayan no donikün ma cal — ävälom pro om meinavoböpi so badiki, das badikum töbo dabinon-la. E luimos is, e mün gudik no dabinon, klu ya sis lunüp emutoy lüvön belaspadädi at. Is ejänädoy eli Stepan me jänäd lunik, dat ökanom vobön. Sevoy, timäd kelik äbinon efe duteta. Ön mods distöfik ämiträitoy menis.

Fövot ofovon.

LÖF MEDÜ SPIKETS (3)

Süfül kilid (fövot)

Isaías: Balna etiföl, ai oblebom tifan. *(Muf ela Inês.)* E kim binom-li … liegikan et?

Inês: Binos klän.

Isaías: Ven vom bal sevof bosi, täno voläd lölik sevon osi. Ab bitol gudiko: klän binon lan tiva…

Inês: Labol in kap fabriki spiketas! Moö!

Isaías: Utos, kelos binon bundanik, no binon dämabik.

Inês: Benö! Naüt saidon. Gololöd votaseimio!

Isaías: Uts penaütol golons votaseimio.

Inês: Ab binob lomo, o söl! Diabö! nenjemodan kiom!

Isaías *(vestigölo nenjemodo nägoti)***:** Utan, kel jemon demü nos, Godi no bedredon.

Inês: If matirajanan obik logomöv oli is! Om, kel äyulom ad deidön mätedani balid, kel…

Isaías: Utan, kel tädon mödo, no binon riskädik; dog, kel vaulon, no beiton… Ed ob binob man!… Labob nämi… Ed uto, kö näm reigon, gität seilon!…

Inês *(lekofo)***:** Begö! no taedolös yunani pidabik et!

Isaías: Otaedob omi!… Ven flapol badikani, oflätom oli; ven kidol omi, oflapom oli. Kredol-li, das no spikob fefiko? Dinäd bal binon ad logön, e votik…

Inês *(otvögädo)***:** Nö! no dunolöd osi!

Isaías: Ga odunob! Atos binon so fümik, äsä telna tel binos fol. Atos binon fümik. Kel no vilon binön lup, utan no lenükon küiri onik.

Inês: Ab sevol-li, das binom brafik?

Isaías: Id ob binob somik! Is binos badik, us negudik! No kanons binön bers tel in näst bal ud in sak bal kats tel, ai beitons e kratons!

Inês: Mogolöd, o söl! nedob segolön; labob düneti fagü is.

Isaías: Ed ob labob düneti is. Mutob frutidön pöti, bi if leadoy falön väri, brekon ad jebs. *(Paud)* Lülogolöd, o läd! lülogolöd küpäliko obi! e sagolöd, va cedol obi nejöniki: sio-li?

Inês: Ag! ag! ag!…

Isaías: Id ob cedob obi somiki, e läbik binon malädan nolöl oki. Ab suvo jin cüton, e kapütül kleudani no vedükon. Steifülolöd, ed ologol. *(Lebegölo)* Matikolöd ko ob!

Inês: God galedomös obi ta atos!

→

Isaías: O! If binobsöv matanils, dinäd binonöv difik. As sam: pla ad segolön nu sui süt ko solastrals bödideidöl et, sedolöv obi: himatanili olik…

Inês *(züpädölo omi)***:** Himatanili olik… *(Lü ok it)* O! tiket kion! Olibükob obi de om. *(Laodiko)* Ye, no binölo matans, kanolöv-li dunön obe düni smalik?

Isaías: Atos sekidon de dün, spikolöd kleiliko!

Inês: Va oremol-li obe metis kil veota? Lülogolöd… at binon samed… in selidöp söla: ‚Godin'… Sevol-li, kiöpo topon?

Isaías: Sevob, ab id üf no sevoböv! Geidian gudikün binon lineg.

Inês: Patupol-li?

Isaías: Nö! gönü flen dünet neföro binon tu böladik.

Inês: Ekö! mon.

Isaías: Nö!… no binos zesüdik… *(segolom e stopom)*. Diabö! no memob spiketi pötik *(segolom)*.

Süfül folid.

Jiel Inês *(soelik)*.

Inês: Binol in nekoven gretik… Ven ugekömol, otuvol yani färmik. Moö! Naüt kion! Nu segolobsös, bi ya düp bal epasetikon. (*Lä yan penediblinan pubom*).

Süfül lulid.

Jiel Inês e penediblinan.

Penediblinan: Deli gudik, o läd!

Inês: Deli gudik. Kisi desirol-li?

Penediblinan: Ekö! pened binon…

Inês: Pened-li? *(Getölo penedi, lü ok it:)* De kin binon-li? *(Lü penediblinan:)* Danö!

Penediblinan: Blesirö! o läd! Stadolös gudiko.

Inês: Adyö! *(Penediblinan segolom)*.

Süfül mälid.

Jiel Inês.

Inês: Ha! Pened binon de ‚Felipe'. Om: nedanöfikan < ädunom gudiko epenölo lü ob! Sis dels degtel no elogobs odi… *(maifükof penedi e reidof. Logodajästapled)*. „O ‚Inês'! Begob pardi, bi binob döbik demü tim, keli äperol ko ob. Ämoboy obe matikami lefrutik, e no äsevob vio kanob-la refudön. Nogna – pardö! No labob kuradi ad sagön ole bosi plu. Ünü vig bal obinob himatan. Glömolöd obi. ‚Felipe'."

(Deklamölo) Binos-li mögik? O God obik! *(Dönureidölo)* Si! … ekö! binon… atos binon pened omik… *(bleibölo tikön dü timül)*. Benö! adyö! Voiko no älöfob omi mödo… Sagob plu: el Isaías binom buik; binom bäldikum, sapikum, labom moni in bank, e ‚Felipe' änu äblöfom obe, das nutimo mon binon reg, mon binon lon. Stebedob is eli Isaías ko el „si!" obik go blümik! Ag! mon: kisi ga kodon! *(Kanitülof lidi seimik)*.

Süfül velid.

Els ‚Inês' e ‚Isaías'.

Isaías *(Nügololo)***:** Suvo mud kaniton, ven ladäl drenon.

Inês: Ekö! ya egekömol! Erönol!

Isaías: Nö! Kel tu vifiko bunon, utan suno stopon. Ätuvob selidöpi votik nilikumo…

Inês: Liomödoto äfrädos-li?

Isaías: Pülikosi. Balmil teltum a met alik…

Inês: Sevolöd, das votikan selom nejerikumo!

Isaías: Kelos frädon nemödoto, utos frädon jeriküno, ab plu völadon kaliet ka mon.

Inês: Hägol-li?

Isaías: Hägön-li? Kikodo-li? God labom mödikumosi ad gevön ka diab ad selön.

Inês: Ya eküpob, das binol so giviälik tefü mon äsä tefü spikets!

Isaías: God no egetom, diab emosumom. Binob späliälik, ab no lavarik. Binob somik! Pro blesir alik muton binön mesül. Labob te döfi bal: vilob matikön. Baonan alik labom vimädi okik. Duinob ole mö naed milnaik begi obik. No ai binos zäl, i cun okömon. Äspikol obe dö lelöfädan. Kiöpo binom-li? Ob binob is, e plu völadon spär in nam ka pijun su nuf.

Inês *(lü ok it)***:** Mutob bitön skiliko. *(Laodiko)*. Ol… *(labü tiket…)* Ha!

Isaías: O!

Inês: Elülogol-li ya plöseni fredadramata: „Maledits kapitena"?

Isaías: Nö! o läd! Binob susfulik me maledits.

Inês: Äbinom militan, kel ämaleditom. Jiyunan, keli älöfom, ädasumof omi asä himatani, ab te, posä ipromom ad no maleditön dü düp lafik.

Isaías: Ob spikob dö viet, ol gesagol dö bläg.

Inês: Sunädo ospikob dö viet; dasumob mobi olik.

Isaías *(levifiko)***:** Dasumol-li oni?

Inês: Si! o söl!

Fövot ofovon.

III:23:2018

Baol (2).

Diläd: I – fövot.

‚Akiko' äsevof, das tü tim ot marenafizir Fransänik ai äküpom mufi alik ofa. Äsiämos, das foginänan, kel ga no ikösömom ad Yapän, änitedälikom dö of it flifädiko valtöl. „Jilepul so jönik lödof-li in dom binü papürs e bambuds, äsä pups? Nabükof-li risati de blövaflorabovil [5] so smalik äs nam me fidastafils metalik slenik, ad fidön?" Logs omik äjinons fulön ömna me säks somik, kobo ko smil plitiälik, ed ‚Akiko' äsenälof oki e nitediki ed okplidiki. Kludo baolajuks rosadakölik ofa, seimüpo ven flenädan älogetom nitedäliko lü futs ofik, äslifons ai plu flifädikumo su glun smufik.

Ab suno fizir äsenom, das jilepul at äs katül ya ifenikof. Kludo älogedom pidäliko logodi ofik, ed äsäkom:

„No bleibobs-li valtön?" — „‚Non, merci'" [6], hekölo, ‚Akiko' ägesagof notodälo.

Täno marenafizir Fransänik äbleibom valtön, e süenöfiko ädugom ofi ad beigolön vefis ledakvatädas e floras valöpio valtölis, lü vasods krüsenas len völ. Pos valtatul lätik äleadom ofi seidön oki sui stul, älöikom in galadaleiged okik, e dönu äbiegom plütiko äsä büiko.

Poso edanüdölo polkatis e masuris, ‚Akiko' e marenafizir Fransänik äkipons namis odik, beigolölo kiudi kilkedik me krüsens vietik, yelovik, e klilarediks binädöli, ed änexänons kobo ini vestib donik.

Is guns e jots nüdik nenstopo äkömons ed ägolons. Su fidatabs me largentots e glätots petegöls, äbundanons bels mita e trüfas; ästanons tüms sändvigas e gladeta; i pibumons piramids granatas e figas. Mu pato flanü lecem, su völ no nog me krüsens fulöl, äbinon treil goldakölik jönik, su kel älianons skilöfiko vitidatuigs mekavik klilagrünik. Bevü bleds ädolagons bälems purpurik äs bienaziöbs. Fo treil goldakölik ‚Akiko' äkolkömof fati jofakapik oka, kel äsmökom zigari, stanölo bevü söls leigabäldotik. Elogölo jieli ‚Akiko', fat koteniko änutom bosilo, täno äfleköm oki lü söls ed äbleibom smökön.

Marenafizir Fransänik ed ‚Akiko' ägolons foi bal fidatabas, ed äsumons kobo gladetaspunilis. ‚Akiko' äküpof, das igo täno flenädan älogedom ömna lü nams, herem, e särvig fa tanod klilablövik pezüöl ofiks. Fümo no äneplitos ofi, ab pülatimilo äsenälof nog doti as vom. Ebo ottimo äbeigolofs onis jilepuls Deutänik tel, su kelas baolaklotems veluvik blägik pifimükons blötanads ko kameäls redik. ‚Akiko' desino ävilof sävilupön doti okik, klu äsagof stuno somo: „Kiojöniks voms vesüdänik binofs!"

Elilölo vödis somik, marenafizir änoom fefo kapo:

„I voms Yapänik binofs jöniks. Patiko or…" — „Flät kion!"

„Nö! ga no binons flätavöds. Somo kanor golön anu lü baol in ‚Paris', ed ostunükor valikanis, bi binor äs jiplin in pänot ela ‚Watteau'."

‚Akiko' no äsevof eli ‚Watteau'. Kludo magälods paseta jönik – foned in fot glumidik, e rosads ofifloröl – kelis vöds marenafizira ivokons, pülatimilo änosikons. Senälöfikum ka komunans, ävierilof gladeti me spunil, ed no äglömof ad mäniotön dini votik teik: „Id ob vilob golön lü baol in ‚Paris'."

„Ag! baol in ‚Paris' binon lölöfiko dientifik äs ut isik."

Somo sagölo, marenafizir äzilogom pöpavefis e krüsenis fidatabi züölis, e süpiko smilül sarkadik äpubon pö loged omik. Ästopedom ad vierilön gladeti me spunil okik,

„Noe in ‚Paris’, abi votöpo baols leigons”, asagom jiniko lü ok it.

Pos düp bal, ‚Akiko’ e marenafizir Fransänik äkipons nog namis odik, e bevü Yapänans e foginänans mödik ästanons su bakun plödü baolalecem, dis neitasil fa mun e stels pelitüköl.

Votaflanü balutastutöm bakuna äbinon gad veitik fulü nadedabims, kelas tuigs äkrodädons odis. Su finots tuigas, de lampiunils ädulitons lits redik. In lut koldik, kobo ko smel muskas e falabledas donao, ävoalon püliko fluküp soalik. Ab po ons in baolacem, ledakvatäds e flors ai dönu ävefons dis körtens purpuraveotik me krüsen ko petiols degmäl[7] pebepänöls. Sus pöpavefs. viratep musiga musigalefik flifädik ai fovo äsvönon düfäliko bati okik.

Fümo, i bakun äfulon ai dönu me spikots e smils jäfädiks. Patiko ven filots äflorikons lejöniko in neitasil sus nadedabims, tio valikans älaodükumons otüpo vokädis okik. Stanölo bevü ons, ‚Akiko’ ai ispikotof plüdiko denu ko jilepuls piseivöl. Ab suno äküpof, das marenazifir Fransänik, nog leadölo ofi kipön nami okik, älogedom seiliko neitasili pestelöl, äsva äsenälom lomiäli. ‚Akiko’ älöükof kapi okik, ed älogedof seiliko logodi omik donao:

„Ememikor-li ba lomäni?” Äsäkof zadöliko.

Ai fovo ko loged fulü smilül, marenazifir äflekom oki seiliko lü ‚Akiko’, ed änoom kapo äsä pul, plas gesagön: „‚Non’.”

„Ab jinor tikön dö bos.”

„Niludorös, begö! Dö kis tikob-li?”

Täno fuläd su bakun dönu ävedon noidik, äsä vien älebladon. Äsva ibalädikons ninälo, ‚Akiko’ e marenafizir ye ästopedons ad bespikön, ed älelogons äl neitasil nadedabimis ini gad donikölis. Filots redik e blöviks äseastralons ziöpio, e pülatimilo änosikons. „Kiojönik!” ‚Akiko’ äsagof me tikods ninälo, „so jönik, das ebinos igo lügik.”

„Tikob dö filots – filots, äs lif obsik.”

Poso, marenafizir älogedom löpao jieli ‚Akiko’ zadiko, ed äsagom somo, äsva ätidom ofe.

Dil kilid ä lätik ofovon in gased prilula.

---

5 Logolsös: en.wikipedia.org/wiki/Blue_and_white_pottery
6 Fransänapüko: „…Nö! danö!”
7 Regasköt Yapänik.

Koräkot tefü gased febula.

Pad balid, kedet lulid donao:

El „Volapükagased” pälonon ad jästäd teiko vönaoloveik →
El „Volapükagased” pälonon ad lüäl teiko vönaoloveik.

Vöd: jästäd < tefon koapi e limedis.
Vöd: lüäl < tefon meugi as stab kondötamoda.